

Amtsgården

af Mogens Suhr Andersen

Når mennesker gennem tiderne ikke har opført helligdomme til guderne, har de ofte bygget til egen lovprisning. Historien om verdslig arkitektur afspejler menneskehedens udvikling lige så nøjagtigt som kirkelige bygninger. Paladser til både mennesker og regeringer (forstået administrationer) repræsenterer højdepunkter inden for den verdslige bygningskunst.

I dag bruges ordet "palads" i flæng, man siger: skolepalads, kontorpalads eller justitspalads. Med denne sprogbrug mener man vel et bygningsværk, der er stort, prangende og uden mening for den enkelte borger. Sådan har det ikke altid været. Med demokratiets opståen i den sene græske civilisation blev fåmandsvældet styrtet, og de prægtige bygninger blev ikke længere bygget til en enevældig hersker, men blev nye centre for offentlige sammenkomster og debatter.

Op igennem tiderne er der bygget paladser, der har rummet administration af større eller mindre områder.

I middelalderen havde disse paladser karakter af befæstninger, der var administrative centre for store områder. Senere i renæssancen, hvor behovet for befæstning mindskedes, blev paladserne venligere, mindre tillukkede, muråbningerne blev større, glas og oplukkelige vinduer blev almindelige – og den kunstneriske udsmykning rigere.

I Italien kan man finde eksempler på netop denne udvikling. Mange store paladser i byerne blev tillempede udgaver af tidligere befæstede slotte. I Firenze har man en mængde smukke paladser, bygget i renæssancen, i årene 1450 til 1550 af blandt andre Lone Battista Alberti og Filippo Brunelleschi.

Et eksempel er Palazzo Vecchio, bygget i den tidligere renæssance, i begyndelsen af 1300-tallet, muligvis af Arnolfini di Cambio, et

palads, der først var sæde for republikkens regering, senere blev det rådhus og ejes i dag af Firenze kommune.

Der er således en klar linie af smukke bygningsværker, opført til offentlige formål, fra antikkens dage op til vor tid – og jeg finder det ganske naturligt, at det offentlige også i dag bygger en administrationsbygning med en kunstnerisk holdning.

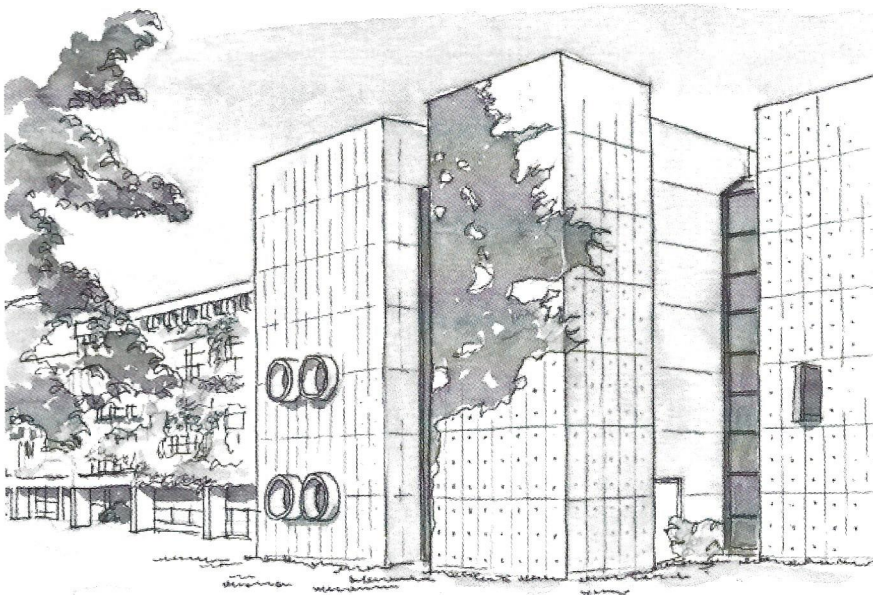
Kommunalreformens vedtagelse betød nye store arbejdsområder for Roskilde Amt i begyndelsen af 1970'erne. Samarbejdet med den nye "storkommune", Roskilde, blev også tættere. Både amtskommunen og Roskilde Kommune havde behov for bedre lokaleforhold. Amtets administrationslokaler var ligesom kommunens spredt over hele byen. En naturlig tanke var derfor at opføre samlet amt/kommune administrationsbygning, en rådsgård.

Ideen havde politisk opbakning, og program for bygningens størrelse og indhold blev udarbejdet af de såkaldte hurtigtarbejdende udvalg, under ledelse af de to kommunaldirektører, Ernst Verwohlt og Henry Jaquet.

Amtets centraladministration havde en årrække været placeret i det gamle Ting- og arresthus, hvor pladsen mildest talt var trang, og hvor barakker skød op omkring huset for at dække det påtrængende lokalebehov.

At kommunen var i samme lokalesituation, betød forståeligt nok, at programmet for en fælles administrationsbygning blev ret så voluminøst.

En arkitektkonkurrence blev afholdt, og arkitekten Knud Munk blev vinder. De efterfølgende økonomiske beregninger for opførelsen og driften betød imidlertid, at Roskilde kommune trak sig ud af samarbejdet. Planerne om fælles rådsgård blev skrinlagt, og amtet opførte egen administrationsbygning med Knud Munk som arkitekt – og gudskelov for det.

mtsgården -

11/11-98 -

Tegninger af forfatteren

Tinghuset -

MSA-98-

Byggeriet kom i gang efter mange genvordigheder. At man trods store vanskeligheder i planlægningsfasen efter konkurrencen om en fælles rådsgård, alligevel fastholdt, at det skulle være Knud Munk, der skulle forme amtsgården, er for mig at se blevet en stor lykke for os alle.

Amtet var vel fristet til, som så mange andre, at lade opførelsen ske som et entreprenørstyret totalprojekt, der meget vel kunne være endt som åndløst, trist betonbyggeri, afpasset efter et forhåndenværende elementsystem – måske let at håndtere i opførelsesfasen, men ikke resulterende i det inspirerende smukke bygningsværk, der i dag ligger på Køgevej.

For mange har det vel været et noget vanskeligt tilgængeligt stykke arkitektur, og mange øgenavne er i tidens løb blevet hæftet på bygningen, der i sin arkitektur spiller på de store lukkede volumers balance mod den lette, men stramme, hovedfløj.

Et ældgammelt arkitektonisk hovedmotiv er her brugt. Det bærende (søjler) og det bårne (dragerne) danner her i et nutidigt udtryk rammen om menneskelige aktiviteter. I denne arkitektur ses en linie til antikkens smukkeste templer, som på Parthenon og i Olympia – det bærende og det bårne – søjler og dragere, her i et moderne formsprog, rammen om moderne mennesker.

Bygningen er disponeret med en lang fløj i tre etager, der rummer kontorafsnittet. Denne fløj er opført af færdigfabrikerede søjler og dragere. Området nærmest hovedindgangen rummer de mere publikumsorienterede funktioner, såsom ekspedition, information og plads for mindre udstillinger.

Dette område er udformet med store sammenhængende arealer, der åbner sig ud mod det store trapperum, der går igennem alle tre etager. Nordvæggen i dette store rum dannes af fire store bygningslegemer.

Betonens farve, overfladens struktur og mønster, har givet de store betonflader en mildhed. Ikke mindst når de reflekterer sollyset fra ovenlyset. De åbne kontorarealer i forbindelse med det store trapperum danner en fin entré til husets mange funktioner.

Ligesom der i bygningens ydre formsprog er en vekselvirkning mellem de store lukkede volumener og de lette åbne glasfacader, er

der i bygningens indre arbejdet med varme kontraster til den mere kølige beton, således en mildhed og varme er opnået i alle rum.

At også andre finder, at der er tale om herligheder, når talen er om amtsgården, kan man udlede af, at arkitekt Knud Munk har fået tildelt Betonelementprisen, netop for dette bygningsværk.

Ved prisoverrækkelsen udtalte arkitekt Finn Monies bl.a. følgende:

“Når man oplever amtsgården ved det første, andet og måske tredje besøg, er det denne poesi, der er efterbilledet på nethinden. Husets primære materiale er beton, men ved tanken om, hvordan det har set ud, da det blev blandet, og hvordan det kort efter så ud, da det blev taget ud af formen, så er det, som om man oplever sin barndoms eventyr med den slimede og plumpe skrubbtudse, som ved hjælp af den gode fe's tryllestav omskabes til en smuk prins eller prinsesse.

Det er beton, der er husets hovedmateriale, men mange andre materialer har meldt sig under fanerne, og er lydigt trådt ind i geledet, netop på den plads, der var dem tiltænkt, præcis i det fodslag, som fløjmanden angiver, og med fuld respekt for den, der har kommandoen.

Hvad enten man er udenfor eller inde i huset, aflæser man uden vanskelighed såvel den karakteristiske forskel som den umiddelbare vekselvirkning imellem den beton, der er støbt på stedet, og den, der er sammensat af færdigstøbte elementer.

Den beton, der er støbt på stedet, omgiver store og veldefinerede rum, f.eks. amtsrådssalen, kantinen og de store møderum. De har alle fået en indvendig beklædning – man fristes til at sige klæde- dragt – af andre materialer som tegl og træ, og er derfor meget individuelle, men i deres form udtrykker de stadig det store betonbygningslegeme, der er støbt på stedet. Det understreges ligeledes af de runde vinduer, der synes at være skåret ud i selve betonoverfladen med et overdimensioneret bor. Det er lukkede rum med relativt beskedne vinduesarealer. Omvendt forholder det sig med husets største rum, centralrummet, hvor betonelementerne som

vor barndoms byggeklodser med omhu og forsigtighed er stablet oven på hinanden i et system af søjler, dragere og åse, der hver for sig klart markerer rummets 3 hovedretninger, højde, bredde og længde. Det er måske her, poesens blå blomst folder sig allersmukkest ud. Ovenlys og sidelys giver forskellig belysningsgrad og refleksion på den enkelte flade, og selv om man mærker den stoflige homogenitet i rummet, er der en rigdom af farvenuancer på de mange elementflader, alt efter hvilket verdenshjørne og hvilken belysning de vender imod.

Det er som at bevæge sig i en stor fascinerende rumlig skulptur, når man går op ad hovedtrappen, spadserer over en af gangbroerne eller går videre op på næst etage, og det må være til daglig glæde for de mange, der arbejder her i huset, at opleve denne poesi i dens mange facetter.

Det er sjældent – alt for sjældent – at beton får mulighed for at udfolde sine bedste egenskaber så evident som her i huset. Og så kan man endda hævde, at al beton er lige god. Det er kun et spørgsmål om, hvis hænder den havner i”.

Smukke og velfortjente roser til et smukt og helstøbt byggeri, skabt af en god arkitekt, men et byggeri, der også skyldes en bygherre, der ved sin repræsentant, amtsdirektøren, der med sin store sans for kvalitet og god arkitektur, har formået at skabe gode rammer om administrationens hverdag.

Naturligvis har amtets administrative udvikling resulteret i behov for mere plads, i løbet af en snes år. Tilbygningen er opført med husets arkitekt, som i formsprog og materialebrug har fortsat linjen fra det oprindelige byggeri. Udformningen af vinduespartierne i sydfacaden er dog udført efter de erfaringer, man har draget ved det daglige liv, med de tidligere store glasarealer, og tilbygningen fremstår derfor mere tilknapet end 1. etape.

I denne min positive holdning til det smukke byggeri på Køgevej, skal dog dryppes lidt malurt.

Det grønne miljø har min sympati, men når man lader en klar arkitektonisk facadeopdeling overgro med grønne planter, så hele den visuelle opfattelse af husets konstruktive idé tilsløres og

forvrænges - må jeg stå af. Ærgerligt nok, for man kan kun glæde sig over, at der findes så god arkitektur i vor by, og ikke mindst, den gode kunst, der smykker amtsgården ude og inde - men det er et helt andet kapitel.